

Sammanfattning

Fråga om det föreläggat grund för avskedande eller uppsägning av en arbetstagare som varit inblandad i ett tillbud på arbetsplatsen och en arbetsplatsolycka.

ARBETSDOMSTOLEN

DOM
2010-09-01
Stockholm

Dom nr 59/10
Mål nr A 153/09

KÄRANDE

Svenska Pappersindustriarbetareförbundet, Box 1127, 111 81 Stockholm
Ombud: förbundsjuristen Robert Sjunnebo, LO-TCO Rättsskydd AB,
Box 1155, 111 81 Stockholm

SVARANDE

1. Föreningen Sveriges Skogsindustrier, Box 55525, 102 04 Stockholm
2. Mondi Dynäs Aktiebolag, 556114-9138, 873 81 Väja
Ombud för 1 och 2: chefsjuristen Andreas Edenman och arbetsrättsjuristen
Kajsa Fällström Isaksson, båda Föreningen Sveriges Skogsindustrier, adress
som 1.

SAKEN

ogiltigförklaring av avskedande

Mellan Föreningen Sveriges Skogsindustrier (Skogsindustrierna) och
Svenska Pappersindustriarbetareförbundet (förbundet) gäller varandra i
allmänhet avlösande kollektivavtal.

Mondi Dynäs Aktiebolag (bolaget) bedriver verksamhet vid pappersbruket i
Väja och har omkring 300 anställda. Bolaget är genom medlemskap i
Skogsindustrierna bundet av kollektivavtalet.

Förbundets medlem M.A. anställdes år 1988 som pappersarbetare hos
bolaget. Sedan år 2007 arbetade han huvudsakligen som truckförare. Den
7 april 2009 avskedades M.A. från sin anställning hos bolaget på grund av att
han i februari 2009 varit inblandad i ett tillbud på arbetsplatsen och i
mars 2009 varit inblandad i en arbetsplatsolycka. Med anledning av av-
skedandet uppkom tvist mellan parterna. De har fört förhandlingar i tvisten
utan att kunna enas.

Förbundet har väckt talan i Arbetsdomstolen mot arbetsgivarparterna och har
därvid gjort gällande att laga grund saknats för avskedandet. Förbundet har i
första hand yrkat att Arbetsdomstolen ska förklara bolagets avskedande av
M.A. ogiltigt och förplikta bolaget att till M.A. utge

1. lön med 17 928 kr för tiden den 7 – 30 april 2009, med 22 410 kr per
månad för tiden den 1 maj – 30 juni 2009, med 20 110 kr för tiden den 1 –
31 juli 2009, med 14 410 kr för tiden den 1 – 31 augusti 2009, med
11 410 kr för tiden den 1 – 30 september 2009, med 1 332 kr per månad för
tiden den 1 oktober 2009 – 30 april 2010 och med 1 065 kr för tiden den 1 –
24 maj 2010, samt
2. allmänt skadestånd med 200 000 kr.

För det fall Arbetsdomstolen skulle finna att det inte funnits skäl för avskedande, men väl saklig grund för uppsägning, har förbundet i *andra hand* yrkat att Arbetsdomstolen ska förplikta bolaget att till M.A. utge

1. ekonomiskt skadestånd avseende uppsägningslön med 20 079 kr för tiden den 7 – 30 april 2009, med 25 099 kr per månad för tiden den 1 maj – 30 juni 2009, med 22 523 kr för tiden den 1 – 31 juli 2009, med 16 139 kr för tiden den 1 – 31 augusti 2009, med 12 779 kr för tiden den 1 – 30 september 2009 och med 458 kr för tiden den 1 – 7 oktober 2009, samt
2. allmänt skadestånd med 150 000 kr.

Förbundet har yrkat ränta enligt 6 § räntelagen på allmänt skadestånd från dagen för delgivning av stämning, den 2 juli 2009, och på övriga yrkade belopp från den 25:e i respektive månad, allt till dess betalning sker.

Arbetsgivarparterna har bestritt käromålet men har vitsordat de yrkade beloppen avseende lön respektive ekonomiskt skadestånd samt yrkad ränta som skäliga i och för sig. Inget belopp har vitsordats som skäligt såvitt avser yrkandet om allmänt skadestånd till M.A.

Parterna har yrkat ersättning för rättegångskostnader.

Till utveckling av sin talan har parterna anfört i huvudsak följande.

Förbundet

M.A. anställdes av bolaget i april 1988 som pappersarbetare vid pappersbruket i Väja. M.A. har bl.a. varit stationerad vid rullmaskinerna, i packningen samt på vedgården och han har i princip arbetat med samtliga arbetsuppgifter hos bolaget. År 1999 erhöll han truckkörkort och de senaste åren arbetade han huvudsakligen med att köra truck och traktor.

Tillverkningen

Vid pappersbruket i Väja tillverkas pappersrullar i olika längder och dimensioner. Tillverkningen av pappersrullar sker i någon av brukets pappersmaskiner. När en pappersrulle är färdig flyttas den över från pappersmaskinen till en rullmaskin där pappret rullas upp till önskad längd och dimension.

Omkring 40 cm framför rullmaskinen finns ett höj- och sänkbart bord, ett s.k. sänkbord. När pappersrullen är färdig fälls ett galler ut från sänkbordet mot rullmaskinen. Därefter rullas pappersrullen, via gallret, över till sänkbordet. Längst fram på sänkbordet finns en stoppanordning, en s.k. "läpp", som förhindrar att pappersrullen rullar av sänkbordet. Det finns inte någon motsvarande stoppanordning på den sida som vetter mot rullmaskinen. Sedan pappersrullen rullats över till sänkbordet fälls gallret tillbaka mot sänkbordet. Gallret är inte låsbart och går inte heller att fixera i någon fast position.

Sänkbordet styrs från en kontrollpanel. När pappersrullen rullats över till sänkbordet sänks detta ner till golvnivå. I detta skede befinner sig operatörer i det 40 cm breda utrymmet mellan sänkbordet och rullmaskinen för att förbereda rullmaskinen för nästa pappersrulle. När sänkbordet sjunkit ner och nästan nått golvnivå fälls läppen automatiskt in. Därefter rullas pappersrullen för hand av sänkbordet av de operatörer som befinner sig bakom pappersrullen i utrymmet mellan sänkbordet och rullmaskinen. Överrullningsmomentet sker under tidspress eftersom operatörerna direkt efter överrullning börjar förbereda rullmaskinen inför nästa pappersrulle. Framför sänkbordet finns en ca 2,5 cm tjock gummimatta som dämpar fallet när pappersrullen rullar av sänkbordet. Pappersrullen rullas därefter över till en vagga som är belägen ca 4 meter framför sänkbordet.

Specialordern

I februari 2009 fick bolaget en specialorder om tillverkning av ca 4 meter långa pappersrullar. Varje rulle hade en diameter om 110 cm och vägde ca 3,2 ton. Tillverkningen av pappersrullarna skedde på vanligt sätt i en av brukets pappersmaskiner. På grund av rullarnas storlek var det dock inte möjligt att förflytta rullarna på vanligt sätt från sänkbordet till vaggan. Olika alternativ diskuterades, varefter bolaget bestämde att pappersrullarna skulle rullas över direkt från sänkbordet till en gaffeltruck. Gaffeltrucken skulle lyfta upp pappersrullen och placera den i en transportvagn. På grund av pappersrullens tyngd var operatörerna tvungna att rulla över pappersrullen på gafflarna innan sänkbordet hade sjunkit ner helt. Om sänkbordet hann sjunka ner till golvnivå var det inte möjligt att rulla över pappersrullen på gafflarna. Gafflarna var nämligen konformade och sluttade framåt vilket innebar att det blev uppförsbacke.

Pappersrullens tyngd medförde att truckens gafflar böjdes ner mot golvet och att trucken tippade framåt. För att säkerställa att pappersrullen inte rullade av gafflarna, över det nedfällda sänkbordet, tillbaka mot rullmaskinen var truckföraren tvungen att vinkla –"tilta" – gafflarna mot sig. Det var viktigt att detta gjordes vid rätt tidpunkt. Om tiltning skedde för sent kunde pappersrullen studsas mot gaffelbasen och rulla tillbaka ner på golvet. Skedde tiltning för tidigt, innan pappersrullens tyngdpunkt hade kommit över på gafflarna, rullade pappersrullen av gafflarna tillbaka ner på golvet. Truckförarens sikt var delvis skymd av den stora pappersrullen. Det var svårt för denne att veta när pappersrullen var i rätt läge på gafflarna och tiltning kunde ske.

Vid den i målet aktuella tiden var det inte möjligt att stanna sänkbordet efter att läppen fällts ner men innan bordet hade sjunkit ner till golvnivå. Det var alltså viktigt att överrullning skedde i exakt rätt ögonblick. Annars fick sänkbordet hissas upp igen och proceduren göras om. När sänkbordet hissats upp över en viss nivå fälldes läppen upp igen.

Risakanalysen och driftsinstruktionen

Innan tillverkningen av specialordern påbörjades tillsattes en grupp bestående av M.A., O.N., M.F. och C.S. som gjorde en riskanalys. Vid riskanalysen diskuterades bl.a. de risker som kunde föreligga med den valda arbetsmetoden. När det gällde överrullningsmomentet bedömdes risken för skada som osannolik. Den risk som förutsågs var att någon skulle hamna mellan pappersrullen och trucken. För att förhindra detta föreslogs som riskreducerande åtgärd att det skulle skrivas en instruktion om att alla skulle vara bakom rullen eller på sidan om rullen utanför avspärningar. Några andra risker med överrullningsmomentet förutsågs inte. Vid riskanalysen deltog inte någon arbetstagare som skulle sköta själva överrullningen av pappersrullarna.

Risakanalysen resulterade i att det upprättades en driftsinstruktion. Driftsinstruktionen berörde inte närmare arbetsmomentet med överrullning av pappersrullar från sänkbordet till gaffeltrucken. Driftsinstruktionen innehöll inte heller någon information om när tiltning skulle ske.

Tillbudet den 16 februari 2009

Den 16 februari 2009 påbörjades tillverkningen av rullar enligt specialordern. M.A. arbetade den aktuella dagen som truckförare tillsammans med J.L. och K.G., som skötte rullmaskinen. Innan M.A. påbörjade arbetet med specialordern fick han muntliga instruktioner från O.N. om att han var tvungen att tilta gafflarna för att säkerställa att rullarna stannade kvar på gafflarna. Någon skriftlig driftsinstruktion fanns inte tillgänglig. I slutet av skiftet, i samband med att den sista pappersrullen skulle rullas över från sänkbordet till gaffeltrucken, åkte sänkbordet ned för långt och överrullningsförsöket misslyckades. När sänkbordet höjdes upp kom pappersrullen av okänd anledning i rullning mot K.G. som befann sig i utrymmet mellan sänkbordet och rullmaskinen. J.L., som stod vid sänkbordets kontrollpanel, upptäckte vad som höll på att ske och skrek till. K.G. hann hoppa upp på rullmaskinen, som vid tillfället var avstängd, och undkom på så sätt att bli klämd mellan pappersrullen och rullmaskinen. Ingen av de tre arbetstagarna rapporterade tillbudet eftersom ingen kom till skada. Vid den aktuella tidpunkten var det inte särskilt vanligt att tillbud rapporterades.

Olyckan den 12 mars 2009

Den 12 mars 2009 arbetade M.A. på nytt som truckförare vid tillverkning av rullar enligt specialordern tillsammans med B-O.S. som rullare och L-G.M. som hjälprullare. Eftersom L-G.M. normalt inte arbetade vid den aktuella rullmaskinen var K.P. behjälplig som extra resurs. M.A. hade arbetat i omkring 6 timmar och L-G.M. i omkring 2 timmar när ett av överrullningsförsöken misslyckades. Anledningen till detta var att sänkbordet hann sjunka ner för långt innan överrullningen påbörjades. Detta fick till följd att pappersrullen inte rullade över på gafflarna utan blev liggande kvar på sänkbordet. B-O.S., som skötte styrpulpeten, höjde upp sänkbordet

och ett nytt överrullningsförsök påbörjades. Även detta överrullningsförsök misslyckades. I samband därmed kom pappersrullen av någon anledning i rullning, över det nedsänkta sänkbordet, tillbaka mot rullmaskinen. L-G.M., som befann sig i utrymmet mellan sänkbordet och rullmaskinen, hann inte undkomma. Han klämdes mellan pappersrullen och rullmaskinen och bröt båda benen.

Det finns flera tänkbara orsaker till att pappersrullen kom i rullning. Det kan t.ex. bero på att läppen stötte till pappersrullen och satte den i rullning. Det kan också bero på att sänkbordet även vid det andra överrullningsförsöket hann sjunka ner alltför långt, så att pappersrullen inte fick tillräcklig fart upp på gafflarna utan kom i rullning bakåt.

Efter olyckan vidtog bolaget en rad åtgärder för att förhindra att något liknande skulle inträffa igen. Det upprättades en ny driftsinstruktion i vilken angavs att det var förbjudet att befinna sig i utrymmet mellan sänkbordet och rullmaskinen vid överrullning. Arbetsmiljöverket genomförde en inspektion och vid denna konstaterades brister i arbetsgivarens arbetsmiljöarbete. Enligt Arbetsmiljöverkets bedömning hade arbetsgivaren åsidosatt de skyldigheter som följer av arbetsmiljölagen och därigenom förorsakat att en arbetstagare skadades i arbetet. Mot bakgrund härav har Arbetsmiljöverket begärt åtalsprövning.

Sammanfattning av grunderna

Bolaget har konstruerat ett farligt arbetsmoment och gjort en bristfällig riskanalys. Bolaget har inte vidtagit erforderliga åtgärder för att förhindra olyckan. Dessa omständigheter kan inte läggas M.A. till last. M.A. har inte handlat på något vårdslöst eller irrationellt sätt utan har agerat enligt gängse arbetssätt och i enlighet med vad som lärts ut under truckutbildningen. I truckutbildningen berörs inte användning av gaffeltruck i samband med hantering av liggande pappersrullar, eftersom pappersrullar normalt ska transporteras antingen stående eller med ett särskilt gripaggregat. Sammanfattningsvis är det alltså bolaget, och inte M.A., som bär ansvaret för att olyckan inträffade. Mot denna bakgrund är bolagets avskedande av M.A. felaktigt. Under alla omständigheter borde bolaget, med hänsyn till M.A:s erfarenhet och kompetens, ha omplacerat honom.

Arbetsgivarparterna

Bolaget, som ingår i en internationell koncern, bedriver verksamhet i Sverige vid pappersbruket i Väja och i Örebro. Arbetet vid pappersbruket i Väja bedrivs i kontinuerligt treskift. Vid bolaget bedrivs ett aktivt säkerhetsarbete. I februari 2009 hölls en säkerhetsdag för samtliga anställda då verksamheten stängdes ner och viktiga föreskrifter och lagar gicks igenom. Vid denna behandlades även frågan om tillbudsrapportering.

Tillverkningen

Det är riktigt att tillverkningen i allt väsentligt går till på det sätt som förbundet har beskrivit. Det bestrids dock att överrullningsmomentet skedde under tidspress.

Specialordern

I februari 2009 fick bolaget en specialorder avseende extra långa rullar. Den initiala ordern omfattade 100 rullar vilket innebar ett par dagars arbete. Därefter kom en kompletterande order som medförde arbete i mars och april 2009.

Risakanalysen och driftsinstruktionen

Inför tillverkningen av specialordern sammankallade bolaget en grupp som gjorde en riskanalys. Riskanalysen fokuserade på avvikelser från det ordinarie arbetssättet och omfattade följaktligen inte de vanliga arbetsmomenten. Riskanalysen innefattade självfallet inte vårdslösa eller grovt oaksamma förfaranden. M.A., som deltog i arbetsgruppen, påtalade inte några andra risker med den föreslagna arbetsmetoden än de som redovisades i den skriftliga riskanalysen. Tiltningmomentet berördes inte särskilt i riskanalysen eftersom detta var ett arbetsmoment som truckförare utförde dagligen. Tiltning skulle ske på det sätt som lärdes ut under truckutbildningen. Det ansågs inte riskfyllt att arbetstagare befann sig bakom pappersrullen eftersom gafflarna fick tiltas först när detta kunde ske på ett säkert sätt. Momentet ansågs vara oproblematiskt och berördes därför inte närmare i riskanalysen. Riskanalysen resulterade i att det upprättades en driftsinstruktion som placerades i arbetshallen.

Tillbudet den 16 februari 2009

Under utredningen av olyckan den 12 mars 2009 fick bolaget kännedom om att M.A. redan i februari 2009 hade varit inblandad i ett tillbud, som inte hade rapporterats till bolaget. Även tillbudet orsakades av att M.A. utförde en felaktig tiltning. Skillnaden mellan tillbudet och olyckan var att operatören vid tillbudet lyckades hoppa upp på rullmaskinen och därigenom undgick att klämmas av pappersrullen. Om M.A. hade rapporterat tillbudet, hade olyckan kunnat undvikas. Bolaget såg allvarligt på M.A:s underlåtenhet att rapportera tillbudet och tilldelade honom en varning.

Olyckan den 12 mars 2009

Olyckan den 12 mars 2009 förorsakades av M.A:s grovt vårdslösa beteende. M.A. måste ha tiltat gafflarna på ett klart oförsiktigt och okontrollerat sätt i ett allt för tidigt skede, alltså innan pappersrullen var i rätt läge på gafflarna. Detta framgår av de djupa märken som tillfogades pappersrullen. Skadorna på pappersrullen är oförenliga med något annat händelseförlopp än en mycket kraftig tiltning. Vid olyckstillfället tillämpade M.A. ett farligt arbetssätt som avvek från ett normalt aktsamt beteende.

Efter olyckan gjordes en förnyad riskanalys som resulterade i en ny driftsinstruktion. Detta innebär dock inte att den första riskanalysen och driftsinstruktionen var bristfälliga. Bolaget genomförde även en intern olycksfallsutredning. Detta gjordes inte i syfte att utreda några skuldförhållanden, utan avsikten var att förhindra att något liknande skulle inträffa igen.

Sammanfattning av grunderna

M.A. har genom att tillämpa ett farligt arbetssätt orsakat tillbudet den 16 februari 2009 och han har härigenom riskerat sina kollegors liv och hälsa. Genom att underlåta att rapportera tillbudet och fortsätta tillämpa det farliga arbetssättet har M.A. agerat grovt vårdslöst, vilket i sig utgör grund för avskedande, alternativt uppsägning. Vidare har M.A. genom ett grovt vårdslöst beteende orsakat olyckan den 12 mars 2009. Både vid tillbudet och olyckan har M.A. utfört en tiltningssåtgärd som påtagligt avvek från ett normalt aktsamt beteende för en truckförare. Det som särskilt läggs honom till last är att han tiltade våldsamt, oförsiktigt och okontrollerat. Det grovt vårdslösa beteendet vid var och en av händelserna utgör grund för avskedande. I vart fall föreligger vid en samlad bedömning av båda händelserna grund för avskedande. Bolaget har uppfyllt sitt ansvar genom att göra en riskanalys och upprätta en driftsinstruktion. Bolagets förtroende för M.A. är helt förbrukat. Vid detta förhållande har det inte skäligen kunnat krävas att M.A. skulle omplaceras.

Domskäl

M.A. arbetade som truckförare hos bolaget. Den 12 mars 2009 var han inblandad i en arbetsplatsolycka i vilken en av bolagets anställda skadades allvarligt. Olyckan inträffade genom att en pappersrulle, som skulle rullas över från ett sänkbord till den gaffeltruck som M.A. hanterade, kom i rullning och klämde en operatör. I samband med utredningen av olyckan framkom att M.A. den 16 februari 2009 varit inblandad i en incident som liknande olyckan och som han inte hade rapporterat till bolaget. Den 7 april 2009 avskedades M.A. från sin anställning. Tvisten gäller frågan om bolaget har varit berättigat att skilja M.A. från anställningen genom avskedande, alternativt uppsägning.

Utredningen

Arbetsdomstolen har hållit huvudförhandling i målet. Vid denna har på förbundets begäran hållits förhör under sanningsförsäkran med M.A. samt vittnesförhör med truckinstruktören L.O., lastbilsföraren L.A., operatörerna B-O.S., J.L., K.P. och K.G. På arbetsgivarparternas begäran har hållits vittnesförhör med bolagets säkerhetschef S.T., driftingenjören M.F., personalledaren L.L., chefen för interna transporter C.S., truckföraren O.N. och operatören L-G.M. Skriftlig bevisning har åberopats. Vid huvudförhandlingen har även förevisats fotografier och filminspelningar.

Tillbudet den 16 februari 2009

Arbetsgivarparterna har gjort gällande att M.A. orsakat tillbudet den 16 februari 2009. Arbetsgivarparterna har härvid anført att M.A. tillämpat ett farligt arbetssätt genom att ändra gaffelns lutning ("tilta") våldsamt, oförsiktigt och okontrollerat. Vidare har arbetsgivarparterna lagt M.A. till last att han underlåtit att rapportera tillbudet trots att det var av mycket allvarligt slag.

Förbundet har bestritt att M.A. orsakat tillbudet den 16 februari 2009. Förbundet har invänt att det är oklart vad som var orsaken till att pappersrullen kom i rullning vid det aktuella tillfället. Förbundet har vidgått att M.A. underlåtit att rapportera tillbudet och har förklarat att det berodde på att tillbudsrapporteringen vid den aktuella tidpunkten allmänt sett var bristfällig.

Inledningsvis konstateras att följande är ostridigt. Den aktuella dagen påbörjades tillverkning för en specialorder. M.A. arbetade som truckförare tillsammans med J.L. och K.G., som skötte överrullningen av pappersrullarna till truckens gafflar. När tillbudet inträffade befann sig J.L. vid sidan av sänkbordet invid styrpulpeten. K.G. stod bakom pappersrullen i utrymmet mellan sänkbordet och rullmaskinen. Tillbudet hade föregåtts av ett misslyckat överrullningsförsök där sänkbordet hade åkt ner för långt innan pappersrullen hann rullas över. Sänkbordet hissades därför upp för att ett nytt överrullningsförsök skulle kunna göras. Pappersrullen kom därvid i rullning åt fel håll, dvs. tillbaka över sänkbordet mot rullmaskinen.

M.A. har inför domstolen uppgett att han inte vet varför pappersrullen kom i rullning. M.A. och K.G. har samstämmigt anført att deras bedömning är att pappersrullen sattes i rörelse av den s.k. läppen, som fälldes upp när J.L. hissade upp sänkbordet. J.L. har uppgett att sänkbordet åkte ner för långt även vid det andra överrullningsförsöket vilket resulterade i att pappersrullen inte fick tillräcklig fart upp på gafflarna. Detta fick till följd att pappersrullen rullade tillbaka mot rullmaskinen, över det då helt nedfällda sänkbordet. M.A. har uppgett att han, såvitt han minns, inte tiltade gafflarna på något konstigt sätt i samband med tillbudet. Enligt J.L. var truckens gafflar stilla vid tillbudet. K.G. har berättat att han, från den position där han befann sig, inte såg huruvida truckens gafflar rörde sig vid tillbudet.

Arbetsdomstolen konstaterar att utredningen i målet inte ger stöd för arbetsgivarparternas påstående om att M.A. i samband med tillbudet tiltade truckens gafflar våldsamt, oförsiktigt eller okontrollerat. Utredningen ger över huvud taget inte stöd för att han manövrerade trucken på ett sätt som avvek från ett normalt aktsamt beteende. Det kan inte ens anses utrett att det var M.A. som orsakade tillbudet. I målet är ostridigt att M.A. underlåtit att rapportera tillbudet, något som han har tilldelats en varning för. Enligt Arbetsdomstolens mening är det sammanfattningsvis inte visat att M.A. har handlat vårdslöst vid den aktuella händelsen.

Olyckan den 12 mars 2009

Arbetsgivarparterna har gjort gällande att M.A. orsakade olyckan den 12 mars 2009 genom att tillämpa ett farligt arbetssätt i samband med tiltning av truckens gafflar. Enligt arbetsgivarparterna har M.A. vid olyckstillfället tiltat truckens gafflar våldsamt, oförsiktigt och okontrollerat.

Förbundet har vidgått att M.A. varit inblandad i olyckan men bestritt att han genom grovt vårdslöst beteende har orsakat denna.

Följande är ostridigt om vad som inträffade vid olyckstillfället. Den aktuella kvällen arbetade M.A., B-O.S., L-G.M. och K.P. med tillverkning av specialordern. I rastkuren bredvid pappersmaskinen, med utsikt över rullmaskinen, befann sig L.A. B-O.S. och L-G.M. hade till uppgift att sköta överrullningen av de färdiga pappersrullarna till gaffeltrucken, som fördes av M.A. Eftersom L-G.M. normalt inte arbetade vid den aktuella pappersmaskinen fanns K.P. med för att assistera. Olyckan föregicks av ett misslyckat överrullningsförsök. Anledningen till att överrullningen misslyckades var att sänkbordet hann sjunka ner för långt innan överrullningen påbörjades. Detta resulterade i att pappersrullen inte fick tillräcklig fart för att kunna rulla över på gafflarna. Sänkbordet med pappersrullen på höjdes därför upp för att ett nytt överrullningsförsök skulle kunna göras. I detta skede befann sig B-O.S. vid sänkbordets styrpulp vid sidan av pappersrullen. L-G.M. befann sig bakom pappersrullen i utrymmet mellan sänkbordet och rullmaskinen. M.A. satt i gaffeltrucken och K.P. stod bredvid gaffeltrucken. Vid det nya överrullningsförsöket kom pappersrullen i rullning åt fel håll, dvs. tillbaka över sänkbordet mot rullmaskinen. L-G.M. hann inte undan och blev klämd mellan rullen och rullmaskinen så att båda benen bröts.

I fråga om anledningen till att olyckan inträffade har L-G.M., K.P. och L.A. uppgett att de vid olyckstillfället inte hade uppmärksamheten riktad mot pappersrullen. Följaktligen har de inte kunnat uttala sig om orsaken till att pappersrullen kom i rullning åt fel håll. B-O.S. har uppgett att han inte vet varför pappersrullen kom i rullning mot L-G.M. Han lade inte märke till något onormalt i fråga om truckens rörelser. Även K.P. har sagt att han inte såg trucken röra sig på något ovanligt sätt. M.A. har uppgett att han, sedan det andra överrullningsförsöket påbörjats, kände att pappersrullen kom över på gafflarna, varvid han tiltade som vanligt i syfte att säkra lasten. Det visade sig dock att pappersrullen inte var tillräckligt långt uppe på gafflarna varför tiltningsrörelsen fick pappersrullen att rulla tillbaka, över det helt nedsjunkna sänkbordet, mot rullmaskinen.

Arbetsgivarparternas inställning är som nämnts att M.A. utförde tiltningen våldsamt, oförsiktigt och okontrollerat. Den muntliga bevisning som förebringats i målet ger dock inte något stöd för detta påstående. Arbetsgivarparterna har åberopat fotografier av den i målet aktuella pappersrullen. Av fotografierna framgår att fanns märken på pappersrullen, vilka enligt arbetsgivarparterna visar att tiltningen utförts på ett felaktigt sätt. C.S., som var chef för interna transporter, och L.L., som var arbetsledare, har granskat pappersrullen efter olyckan. Båda har gjort bedömningen att märkena orsakats av att gafflarna tiltats innan pappersrullen var tillräckligt

långt uppe på gafflarna. Enligt Arbetsdomstolens bedömning går det dock inte att enbart av detta förhållande dra slutsatsen att tiltningen skedde våldsamt, oförsiktigt eller okontrollerat.

Enligt Arbetsdomstolens mening tyder utredningen i målet på att olyckan orsakades av att M.A. gjorde en missbedömning och tiltade gafflarna i ett för tidigt läge. Därmed är dock inte avgjort att han handlade på ett sätt som kan anses oaktsamt. Det framgår av utredningen att tiltning, såsom ett sätt att säkra lasten, i och för sig var ett vanligt förekommande arbetsmoment för en truckförare. Tiltningsåtgärden som sådan var följaktligen inget nytt arbetsmoment för M.A., som var en rutinerad truckförare. Genom förhören med bl.a. M.A., L.O. och S.T. har dock framkommit att bolaget av säkerhetsskäl normalt inte använde gaffeltruckar vid hantering av pappersrullar. Trots detta berördes inte tiltningsmomentet närmare under riskanalysen. Det av bolaget valda förfarandet innefattade enligt domstolens mening ofrånkomliga risker, särskilt vid det moment då truckens gaffel skulle tiltas. Som Arbetsdomstolen uppfattat saken kunde även en mindre felbedömning från truckförarens sida leda till allvarliga följder. Som har antytts i det föregående finns det inget som tyder på att M.A:s handlande vid det aktuella tillfället avvek från vad som kan anses normalt aktsamt.

Sammanfattningsvis anser Arbetsdomstolen att det inte har visats att M.A. vid det aktuella tillfället har gjort sig skyldig till något grovt vårdslöst beteende.

Har det förelegat grund för avskedande eller uppsägning?

Enligt 18 § anställningsskyddslagen får en arbetstagare avskedas om han eller hon grovt har åsidosatt sina åligganden mot arbetsgivaren. Ett avskedande får ske endast i flagranta fall. Därmed avses enligt lagens förarbeten sådant avsiktligt eller grovt vårdslöst förfarande som inte rimligen skall behöva tålas i något rättsförhållande.

Som Arbetsdomstolens konstaterat i det föregående är det inte visat att M.A. har agerat grovt vårdslöst vare sig vid tillbudet den 16 februari 2009 eller vid olyckan den 12 mars 2009. Bolaget har därför inte haft rätt att skilja honom från anställningen genom avskedande. Arbetsdomstolen finner inte heller att omständigheterna har varit sådana att det skulle ha förelegat saklig grund för en uppsägning av M.A.

Det anförda innebär att avskedandet av M.A. ska ogiltigförklaras.

Skadestånd

Arbetsdomstolens bedömning i avskedandefrågan innebär att bolaget är skyldigt att betala ersättning för utebliven lön till honom samt ett allmänt skadestånd. Parterna är ense om storleken av den uteblivna lönen.

Förbundet har yrkat allmänt skadestånd med 200 000 kr. Arbetsgivarparterna har inte vitsordat något belopp. Enligt Arbetsdomstolens bedömning har av-

skedandet inneburit en synnerligen allvarlig kränkning av M.A. om man ser enbart till händelseförloppet den 12 mars 2009. Detta skulle i och för sig kunna motivera ett särskilt högt allmänt skadestånd. Enligt domstolens mening bör dock tas hänsyn till att M.A. underlät att rapportera tillbudet den 16 februari 2009. Han kan inte undgå kritik för detta, eftersom det mycket väl kan tänkas att bolaget, med kännedom om tillbudet, hade förändrat rutinerna vid det aktuella arbetsmomentet. Att M.A. inte var ensam ansvarig för att tillbudet inte rapporterades saknar betydelse i detta sammanhang. Arbetsdomstolen anser med beaktande av det anförda att skadeståndet för det obefogade avskedandet ska bestämmas till 120 000 kr.

Rättegångskostnader

Vid denna utgång i målet ska arbetsgivarparterna utge ersättning för förbundets rättegångskostnader. Förbundet har yrkat ersättning för rättegångskostnader med 387 160 kr, varav 303 093 kr för ombudsarvode, 21 766 kr för tidsspillan och 62 301 kr för utlägg och parts egna kostnader. Arbetsgivarparterna har som skälig ersättning för ombudsarvode och tidsspillan vitsordat vad arbetsgivarparterna själva yrkat, nämligen 287 500 kr. Förbundets kostnadsyrkande i övrigt har vitsordats. Arbetsdomstolen anser att det av förbundet yrkade beloppet är skäligt.

Domslut

1. Arbetsdomstolen ogiltigförklarar avskedandet av M.A.
2. Arbetsdomstolen förpliktar Mondi Dynäs Aktiebolag att till M.A. betala
 - a) etthundratjugotusen (120 000) kr i allmänt skadestånd, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 2 juli 2009 till dess betalning sker, samt
 - b) lön med etthundranittontusensexiosju (119 067) kr, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 25 april 2009 på beloppet 17 928 kr, från den 25 maj 2009 på beloppet 22 410 kr, från den 25 juni 2009 på beloppet 22 410 kr, från den 25 juli 2009 på beloppet 20 110 kr, från den 25 augusti 2009 på beloppet 14 410 kr, från den 25 september 2009 på beloppet 11 410 kr, från den 25 oktober 2009 på beloppet 1 332 kr, från den 25 november 2009 på beloppet 1 332 kr, från den 25 december 2009 på beloppet 1 332 kr, från den 25 januari 2010 på beloppet 1 332 kr, från den 25 februari 2010 på beloppet 1 332 kr, från den 25 mars 2010 på beloppet 1 332 kr, från den 25 april 2010 på beloppet 1 332 kr och från den 25 maj 2010 på beloppet 1 065 kr, allt till dess betalning sker.

3. Föreningen Sveriges Skogsindustrier och Mondi Dynäs Aktiebolag ska med hälften vardera ersätta Svenska Pappersindustriarbetareförbundet för dess rättegångskostnader med trehundraåttiosjutusenettthundrasextio (387 160) kr, varav 303 093 kr utgör ombudsarvode, jämte ränta enligt 6 § räntelagen på det förstnämnda beloppet från dagen för denna dom till dess betalning sker.

Ledamöter: Michaël Koch, Gösta Ihrfelt, Berndt Molin, Kerstin Brodowsky, Anders Hagman, Birgitta Widén och Inger Efraimsson. Enhälligt.

Sekreterare: Marie-Louise Collin